

AGLUONĖNAI

PARENGĖ RAMUNĖ LENKIMAITĖ

Agluonėnų etnografinės sodybos pastatai. 2013 m. Danutės Mukienės nuotraukos

Klaipėdos rajone, kairiajame Minijos intako Agluonos krante, vasaromis žaluomoje skendintys Agluonėnai – tipiška Mažosios Lietuvos etnografinio regiono gyvenvietė, šiandien esanti seniūnijos ir seniūnaitijos centras. Nuo Priekulės šiaurės rytų pusės iki jos – 7 km, iki Gargždų – 21, Dovylių – 15, Ketvergų – 11, Šiūparių – 9, Pėžaičių – 7, Vanagų – 4.

Agluonėnų miestelio herbas

Ši vietovė istoriniuose šaltiniuose (Klaipėdos valsčiaus gyventojų mokesčių knygoje) pradėta minėti jau 1540 metais.

Netoli Agluonėnų esančiame Kantvainių kaime yra klasikinės vokiečių filosofijos pradininko Imanuelio Kanto (1724–1804), kuris gimė Karaliaučiuje, šaknys. Kantvainiuose yra gyvenęs filosofo prosenis – Klaipėdos balnius Richardas Kantas. Jo tėvai čia buvo atsikėlę iš Kuršo. Emanuelio Kanto tėvai, gyvendami Karaliaučiuje, taip pat užsiėmė balnininkyste.

Vienas iš labiausiai kaime lankomų objektų – aukščiausias Klaipėdos rajone Bobės ažuolas.

1736 m. Agluonėnuose įsteigta mokykla.

1758 m. gyvenvietė pirmą kartą pažymėta žemėlapyje – J. Enderso sudarytame Prūsijos žemėlapyje. Nuo XIX a. vid. Agluonėnai buvo to paties pavadinimo valsčiaus centras. Jau tuo metu čia veikė garo ir vėjo malūnai, lentpjūvė.

Nuo XIX a. vid. gyvenvietė buvo Agluonėnų valsčiaus centras, sovietmečiu – Agluonėnų apylinkės centras, o nuo 1995 m. yra Agluonėnų seniūnijos centras.

Apie 1864 m. gyvenvietėje pradėjo veikti pašto agentūra, 1882 m. – telegrafas, 1902 m. į gyvenvietę atvesta telefono linija.

1923 m. Agluonėnai prijungti prie Lietuvos.

1950 m. Agluonėnai tapo „Jaunosios Gvardijos“ kolūkio centre gyvenvietė.

1958 m. duris atvėrė biblioteka.

1988 m. Agluonėnupse (Agluonėnų etnografinėje sodyboje) pirmą kartą Klaipėdos rajone iškelta Nepriklausomos Lietuvos vėliava.

1989 m. prie Agluonos upelio pradėtas sodinti Lietuvininkų ažuolynas.

2013 m. liepos 4 d. Lietuvos Respublikos Prezidentės dekretu Nr. 1K-1513 patvirtintas Agluonėnų herbas.

Gyvenvietėje veikia Agluonėnų pagrindinė mokykla, paštas, kaimo turizmo sodyba „Čepų sodyba“.

1905 m. Agluonėnuose buvo 137 gyventojai, 1925 m. – 111, 1959 m. – 99, 1970 m. – 106, 1979 m. – 258, 1984 m. – 399, 1989 m. – 551, 2001 m. – 653.

Agluonėnų garbės piliečių vardai yra suteikti knygotyriminkui, edukologui, knygos apie Agluonėnus autoriui Domui Kaunui, Mažosios Lietuvos tyrinėtojai, rašytojai ir poetei Silvai Pocytei, gyvenvietėje vykstančių kultūrinių renginių mecenatui Jonui Čepui

Agluonėnų etnografinė sodyba – Gargždų muziejaus filialas. Ši sodyba muziejaus statusą turėjo jau sovietmečiu (muziejus įkurtas 1983 m.). Tai vienas iš nedaugelio išlikusių Mažosios Lietuvos medinės architektūros pavyzdžių, tipiška Klaipėdos krašto nedidelio ūkio savininko (iki 10 ha žemės) sodyba. Joje yra vienas kiemas, kurį riboja gyvenamasis namas, tvartas, kluonas ir sodas. Kiemo centre – svertinis šulinys. Sodybą sudaro darni pastatų,

Agluonėnų etnografinėje sodyboje. 2013 m. Danutės Mukienės nuotraukos

želdinių, kiemo erdvių ir puošybinų elementų visuma, atspindinti regiono specifiką, vietinių gyventojų gyvenimo būdą ir juos supančią gamtos aplinką. Seniausi sodybos pastatai – gyvenamasis namas ir klojimas pastatyti 1898 metais. Apie 1921–1922 m. gyvenamasis namas perstatytas, 1923 m. pastatytas tvartas, 1938 m. – daržovių rūšys.

Yra žinoma, kad 1921 m. sodybą įsigijo Jurgis Brechtas (1881–1954) ir Marija Jokumaitienė-Brechtienė (1883–1934). Paskutinė sodybos šeimininkė buvo jų dukra Marė Vytienė. Po jos mirties 1981 m. tuometinio kolūkio pirmininko A. Treigio iniciatyva sodybą nupirko kolūkis. Pastatų sutvarkymo darbai buvo pavesti landšaftininkui J. Čepui. Atnaujintoje sodyboje 1983 m. atidarytas muziejus. Etnografinės sodybos kloune 1983 m. įsikūrė Agluonėnų klojimo teatras. 1988 m. čia įvyko pirmasis Lietuvos klojimo teatrų festivalis-krivulė.

Agluonėnų etnografinė sodyba yra tapusi patraukliu kultūros židiniu. Tradicinės čia

daug miestelio ir apylinkių gyventojų sutraukiančios Užgavėnių, Jurginių, Joninių šventės, Advento vakaronė. Nuo 1983 m. kas ketveri metai vyksta Klojimo teatrų krivulė. 1981 m. ir 1985 m. buvo surengtos Lietuvos dailininkų sąjungos Klaipėdos skyriaus dailininkų kūrybinės stovyklos. Nuo 1986 m. kasmet rengiama Klaipėdos rajono skaitovų ir literatų kūrybos šventė. Čia kasmet vyksta Agluonėnų bendruomenės šventės, folkloro ansamblių koncertai, klojimo teatro vaidinimai, rengiamos tautodailės dirbinių, istorinės, fotografijų ir kitos parodos, 2006 m. Agluonėnų etnografinė sodyba tapo Gargždų krašto muziejaus filialu. 2011 m. sodyba baigta restauruoti ir pristatyta visuomenei. Sodybą sudaro gyvenamasis namas (1898 m.), tvartas (1923 m.), klojimas (1898 m.), rūšys (1938 m.), svertinis šulinys, sodas. Restauruotame gyvenamajame name eksponuojamas autentiškas XIX a. pab. Klaipėdos krašto (lietuvinininko) laukininko interjeras, buities ir ūkio reikmenys, darbo

įrankiai. Gyvenamojoje namo dalyje estuboje, virtuvėje, priebutyje muziejaus lankytojai turi galimybę susipažinti su šios sodybos paskutinės šeimininkės Marės Vytienės baldais ir buities reikmenimis. Estuba buvo pagrindinis šeimos kambarys. Čia valgydavo, miegodavo, žiemos metu ausdavo, verpdavo, dirbdavo kitus ūkiui reikalingus darbus. Šaltajame kambaryje ir priebutyje eksponuojami įvairūs darbo įrankiai (dailidės, kubiliaus, klumpdirbio ir kt.) ir buities reikmenys (įvairių formų sviestamušės, girtos, svarstyklės ir kt.).

PANAUDOTA LITERATŪRA:

1. „Agluonėnai“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001, t. 1, p. 154.
2. Domas Kaunas, „Agluonėnai“, *Tarybų Lietuvos enciklopedija*, Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985, t. 1, p. 17.
3. *Lietuvos muziejai*, www.muziejai.lt (žr. 2013-08-21).

Klaipėdos rajone. 2013 m. Danutės Mukienės nuotrauka